

บทคัดย่อ

การศึกษาวិทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายศึกษาหลักเกณฑ์และปัญหาในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของรัฐหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ศึกษาการฟ้องคดีของประชาชนทั่วไปในการเรียกร้องค่าเสียหายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาถึงความเหมาะสมที่จะนำหลักการฟ้องคดีโดยประชาชนมาประยุกต์ใช้ในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของไทย

ผลการศึกษาพบว่า การฟ้องคดีแพ่งโดยประชาชนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือ บุคคลผู้จะฟ้องคดีนั้นจะต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหาย หากความเสียหายนั้นเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่มีบุคคลใดได้รับความเสียหาย ตามกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่จะฟ้องคดีเช่นนั้นได้

ขณะที่กระแสปัจจุบันนานาประเทศยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายที่ขยายบทบาทของประชาชนและเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการฟ้องคดีแพ่งของประชาชนในคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยเฉพาะในกฎหมายสิ่งแวดล้อมของสหรัฐอเมริกาแทบทุกฉบับจะมีบทบัญญัติที่ยินยอมให้ประชาชนเข้ามาฟ้องคดีได้ในนามของตนเองภายหลังจากไม่มีการดำเนินการหรือการฟ้องคดีโดยรัฐ เรียกว่าเป็นการฟ้องคดีแบบคู่ขนานกันระหว่างประชาชนและรัฐ ด้วยหลักการนี้จึงนำมาซึ่งระบบการฟ้องคดีที่มีความสมบูรณ์แบบยิ่งกว่าอันเป็นการส่งผลให้มีการเยียวยาต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในกฎหมายไทยจึงยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นับว่ากฎหมายยังไม่มีหลักประกันที่เพียงพอแก่ประชาชนว่ารัฐจะปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทฟ้องคดีคู่ขนานกับรัฐได้ซึ่งปรากฏอยู่บทสรุปและข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้